

פרק י"ב – חינוך ותרבות

1. חינוך

ספירת בתי ספר - בתי ספר שמתקיימים בהם לימודים ביותר מדרג חינוך אחד (כגון: יסודי וחטיבת ביניים), נספרו בכל דרג חינוך, ואילו בשורת סך הכל נספרו פעם אחת בלבד.

מעמד מוסד החינוך

מוסדות חינוך במעמד רשמי - מוסדות בבעלות המדינה או הרשות המקומית. מוסדות רשמיים הפועלים על פי תוכנית הלימודים של משרד החינוך, ונתונים לפיקוחו. המורים בהם הם עובדי המדינה או הרשות המקומית. מוסדות אלו מרכיבים את הזרם הממלכתי, הממלכתי-דתי והממלכתי-חרדי במנהלה לחינוך ירושלים.

מוסדות חינוך במעמד מוכר שאינו רשמי - מוסדות שאינם בבעלות המדינה, אך זכו להכרת משרד החינוך ונתונים לפיקוחו.

מוסדות חינוך במעמד פטור - מוסדות חינוך שהמערכת הכירה בהם כמוסדות הפטורים ממילוי התנאים הכלליים של מערכת החינוך ונקבעו להם תנאים מיוחדים הפוטרים אותם ממילוי הוראות חוק חינוך חובה.

מוסדות פטור שאינו מוכר - מוסדות פטור שאינם משתפים פעולה עם הרשויות ולא נאספים נתונים קבועים על היקף פעילותם. מוסדות אלו שייכים למגזר החרדי אך אינם מופיעים בלוחות בפרק זה, מכיון שאין אומדן מוסכם על מספר התלמידים שלומדים בהם.

חינוך רב-גילאי - מוסדות חינוך הכוללים כיתות א'-י"ב. נתוני תלמידים וכיתות אלה אינם נכללים בנתוני החינוך היסודי או העל-יסודי, אך נכללים בנתוני סך הכול של מערכת החינוך. עד שנת תשע"א נכללו נתוני חינוך רב-גילאי בנתוני החינוך היסודי.

מוסדות חינוך מיוחד - כיתות ותלמידים במוסדות המיועדים רק לתלמידי חינוך מיוחד.

החינוך העברי

בעקבות החלטת מועצת העיר ב- 29 בנובמבר 1993 - פוצל אגף החינוך החרדי מהמנהלה לחינוך ירושלים (מנח"י), שעד אותה עת ניהלה את כל מערכת החינוך של ירושלים.

מעונות יום

הנתונים על סך כל מעונות היום והילדים במעונות היום וכן על מספר הילדים בכל ארגון המפעיל מעונות יום בלוח י"ב/4 מבוססים על קבצים מנהליים של משרד הכלכלה. עד שנת תשע"ד מקור הנתונים היה הארגונים המפעילים ולכן לא מופיעים בלוח הנתונים לסך כל הילדים במעונות היום לפני שנה זו.

המנהלה לחינוך ירושלים

גני ילדים עירוניים - גנים לגילאי קדם חובה (גילאי 3-4) וחובה (גיל 5) המנוהלים על ידי עיריית ירושלים. לא כולל מעונות יום וגנים פרטיים שאינם בפיקוח עירוני.

גני ילדים לא עירוניים - גנים שאינם מנוהלים על ידי העירייה.

חינוך יסודי - בתי ספר לחינוך יסודי, הפועלים בירושלים ומקבלים שירותי חינוך מלאים או חלקיים מהעירייה. בתי הספר היסודיים הם בדרך כלל שש-שנתיים (עד כיתה ו') או שמונה-שנתיים (עד כיתה ח'), וכוללים בתי ספר רשמיים או מוכרים שאינם רשמיים בזרמים שונים:

- א. חינוך ממלכתי - חינוך הניתן על ידי המדינה על פי תכנית הלימודים, ללא זיקה לגוף מפלגתי, עדתי או ארגון אחר מחוץ לממשלה, ובפיקוחו של השר או של מי שהוסמך לכך על ידיו.
- ב. חינוך ממלכתי-דתי - חינוך ממלכתי שמוסדותיו הם דתיים לפי תוכנית לימודיהם, ואורח החיים של תלמידיהם, מוריהם ומפקחיהם.
- ג. חינוך ממלכתי-חרדי - בשנת תשע"ד נפתח בירושלים בית ספר יסודי חרדי שמפוקח באופן ישיר על ידי משרד החינוך על פי תכנית הלימודים של המשרד בהתאמות מסוימות למגזר החרדי. הפיקוח הממלכתי-חרדי קורם עור וגידים במשרד החינוך מתוך כוונה שמוסדות נוספים יקבלו מעמד כזה. בשנת תשע"ד למדו בבית הספר שבפיקוח חרדי 28 תלמידים בשתי כיתות.

האגף לחינוך חרדי

מוסדות חינוך חרדי - מוסדות חינוך לאוכלוסייה החרדית המקבלים שירותי חינוך מלאים או חלקיים מהעירייה. ברבים מבתי הספר בחינוך היסודי לומדים תלמידים בכיתות א'-ט'. כל בתי הספר במגזר זה מנוהלים כבתי ספר נפרדים לבנים ולבנות. מוסדות אלה כוללים:

- א. חינוך עצמאי - בזרם זה כל בתי הספר הם מוסדות מוכרים שאינם רשמיים.

ב. מעין החינוך התורני – רשת חינוך מהזרם הספרדי-חרדי שקיבלה הכרה כזרם חינוכי בדומה לרשת החינוך העצמאי. כמו בחינוך העצמאי, מוסדות החינוך במעין החינוך התורני הם במעמד מוכר שאינו רשמי.

ג. תלמודי תורה - בחלקם משתייכים למוסדות המוכרים שאינם רשמיים (ראו לעיל), המקבלים שירותי חינוך מהעירייה ובחלקם הם מוסדות פטור שאינם מקבלים שירותי חינוך מהעירייה.

חינוך על-יסודי

מערכת החינוך העל-יסודי כוללת:

א. חטיבות ביניים - כיתות ז'-ט' בחינוך העברי. תלמידי חטיבות הביניים אינם רשאים להחליף את בית-ספרם אלא בסוף כיתה ט'.

ב. חטיבות עליונות - החטיבות העליונות כוללות בתי ספר תיכוניים תלת שנתיים (י-י"ב), לרוב כחלק מבתי ספר שש-שנתיים (ז'-י"ב) או בתי ספר ארבע שנתיים (ט'-י"ב). כולל בתי ספר תיכוניים עיוניים, מקיפים, מקצועיים, בתי ספר ערב, ישיבות תיכוניות ובתי ספר תורניים.

החינוך הערבי

נתוני החינוך הערבי מתייחסים ברובם למוסדות החינוך הרשמיים והמוכרים שאינם רשמיים. למוסדות החינוך הפרטיים בעיר קיימים נתונים חלקיים בלבד. מרבית בתי הספר במגזר זה מנוהלים כבתי ספר נפרדים לבנים ולבנות.

גני ילדים - מיועדים לגילאי חובה (גיל 5).

בתי ספר יסודיים - כיתות א'-ו'.

חטיבות ביניים - מקבילות, מבחינת דרג הכיתות, לחטיבות הביניים בחינוך העברי, כלומר, כיתות ז'-ט'.

בתי ספר תיכוניים - כיתות י-י"ב.

בתי ספר פרטיים - בתי ספר פרטיים לחלוטין שאינם בבעלות המדינה או העירייה וגם אינם בפיקוח של המדינה או העירייה. כוללים בתי ספר נוצריים וכנסייתיים, בתי ספר מוסלמים של הווקף ובתי ספר פרטיים כמו בית הספר האמריקאי, אנגליקני ועוד. מספר התלמידים בבתי ספר אלו נקבע לפי אומדן שמידת דיוקו אינה ידועה.

בחינות בגרות

ניגשים לבחינות בגרות - תלמידים שנבחנו במועד קיץ או חורף בבחינת בגרות אחת לפחות.

זכאים לתעודת בגרות - תלמידים שעמדו בכל דרישות משרד החינוך המקנות זכאות לקבלת תעודת בגרות.

תווגייה - תעודת הבגרות אליה ניגשים תלמידים בירושלים הלומדים בבתי ספר בהם נלמדת תכנית הלימודים הפלסטינית. יצוין שהרב המכריע של התלמידים הערבים בירושלים לומדים בתכנית זו ועל כן עם סיום לימודיהם בכיתה י"ב הם ניגשים לבחינות התווגייה, ולא ניגשים לבחינות הבגרות של משרד החינוך הישראלי. בחינות התווגייה מקנות לזכאים אפשרות להגשת מועמדות ללימודים באוניברסיטאות ברשות הפלסטינית ובארצות ערב. בישראל מתייחסים מוסדות ההשכלה הגבוהה לתווגייה בדומה לכל בגרות אחרת שאינה הבגרות הישראלית.

עומדים בדרישות הסף לאוניברסיטה - דרישות הסף לאוניברסיטה כוללות לפחות 3 יחידות לימוד במתמטיקה, לפחות 4 יחידות לימוד באנגלית ולפחות מקצוע נוסף ברמה מוגברת מלבד אנגלית.

נתוני המגזר החרדי בלוח י"ב/12 כוללים רק את הלומדים בבתי ספר בהם הלימודים הם על פי תכנית של משרד החינוך הכוללת בחינות בגרות, ולא כוללים את יתר בני כיתה י"ב במגזר החרדי הלומדים בבתי ספר בעלי תכנית חינוך עצמאית.

נתוני המגזר הערבי בלוח י"ב/12 כוללים רק את הלומדים בתכנית התווגייה בבתי ספר עירוניים ולא כוללים את יתר בני כיתה י"ב במגזר הערבי אשר לומדים בבתי הספר המוכרים שאינם רשמיים ובבתי ספר בלתי מוכרים במזרח ירושלים. הלומדים במסגרות אלו לומדים אף הם על פי תכנית התווגייה לרוב אך לא קיים דיווח לגביהם.

2. השכלה גבוהה

מועמדים - הנתונים הופקו מתוך קובץ המועמדים ללימודי שנה ראשונה לתואר ראשון של האוניברסיטאות. המספרים מתייחסים למועמדים (נפשות) ולהרשמות (מספר האוניברסיטאות אליהן פנה המועמד).

התקבלו ולומדים - מועמדים שקיבלו תשובה חיובית והחלו ללמוד במוסד המצוין.

התקבלו ואינם לומדים - מועמדים שקיבלו תשובה חיובית אך לא החלו ללמוד במוסד הלימודים, בין אם בחרו ללמוד במוסד לימודים אחר ובין אם בחרו לא ללמוד כלל.

נדחו - מועמדים שקיבלו תשובה שלילית ממוסד הלימודים אליו נרשמו.

סטודנטים - הנתונים מבוססים על עיבודים שנערכו מתוך קבצי שכר הלימוד של המוסדות לפי המצב באפריל של שנת הלימודים המתאימה, בתוספת השלמות (אומדנים). הנתונים מתייחסים לאמצע שנת הלימודים (כולל סטודנטים שנתקבלו במועד ההרשמה השני), ואינם כוללים סטודנטים שביטלו הרשמתם עד מועד זה.

מספר הלומדים באוניברסיטאות כולל סטודנטים ישראלים וסטודנטים מחו"ל (שהינם תושבים ארעיים בישראל), הלומדים לקראת קבלת תואר או תעודה אקדמית. החל משנת תש"ל, לא נכללו סטודנטים ישראלים ומחו"ל הלומדים בתוכניות לימוד אקדמיות מיוחדות שאינן מובילות לתואר אקדמי. החל משנת תשל"ז הנתונים מבוססים על קבצי המוסדות, בתוספת השלמות (אומדנים).

מקבלי תארים - אלה שקיבלו באותה שנה תואר וגם תעודה מוינו רק בהתאם לתואר, כלומר, בין מקבלי התעודות נמנים אלה שקיבלו בשנה זו רק תעודות. מקבלי תואר דוקטור ברפואה נכללו בין מקבלי תואר שני.

מוסדות להשכלה גבוהה בירושלים - בירושלים פועלים מספר מוסדות להשכלה גבוהה אשר הוכרו על ידי המועצה להשכלה גבוהה, הכרה אשר מאפשרת למוסדות להעניק תארים אקדמיים.

המוסדות המוכרים בירושלים הם:

אוניברסיטאות - האוניברסיטה העברית

מכללות אקדמיות - בצלאל- אקדמיה לאמנות ועיצוב, האקדמיה למוזיקה ולמחול ע"ש רובין, בית הספר הגבוה לטכנולוגיה - מכון לב, המכללה האקדמית הדסה, המכללה האקדמית להנדסה, מכון שטר למדעי היהדות, מכון לנדר

מכללות אקדמיות לחינוך - מכללת אפרתה – המכללה האקדמית לחינוך, המכללה האקדמית הדתית לחינוך ליפשיץ, מכללת ירושלים, המכללה לחינוך ע"ש דוד ילין

בשנת תשע"ד שונה סיווג נתוני אוניברסיטת אריאל בשומרון בלוחות י"ב/17, 18, 22, 23 ממכללה לאוניברסיטה.

3. תרבות

בתי קולנוע – לוח י"ב/28 כולל נתונים על בתי הקולנוע המסחריים החברים בהתאחדות ענף הקולנוע ועל סינמטק ירושלים. בישראל, תל אביב – יפו וחיפה קיימים סינמטקים שנתניהם אינם כלולים בנתוני הלוח.

מוזאון - מוסד ציבורי קבוע הפועל למען שימור ולימוד, ובמיוחד להצגה בפני הציבור של קבוצות מוצגים ופריטים בעלי ערך תרבותי, אמנותי, היסטורי, מדעי, טכנולוגי, בוטני וזואולוגי.

סוג האוסף העיקרי במוזיאונים שבלוח י"ב/29 הוא כדלקמן:

מוזאון ישראל והיכל הספר - המגילות הגנוזות, אמנות, ארכיאולוגיה, אתנוגרפיה, אגף הנוער וגן הפסלים

מוזאון רוקפלר - ארכיאולוגיה

יד ושם - תולדות השואה והגבורה

מוזאון האסלאם - אמנות אסלאמית

מוזאון מגדל דוד - תצוגה ארכיאולוגית והיסטורית הממחישה את תולדות ירושלים מהתקופה הכנענית ועד ימינו.

מוזאון חצר היישוב הישן - חיי הקהילה היהודית בירושלים מאמצע המאה ה-19 ועד נפילת הרובע היהודי בשנת תש"ח.

מוזאון הטבע - תצוגה חינוכית בנושאי טבע

מוזאון המדע ע"ש בלומפילד - גן מדע, אולמות תצוגה ואגף לילדים

מוזאון ארצות המקרא - אוסף עתיקות, יצירות אמנות מהתקופה הפרה-היסטורית ועד לתקופת התלמוד

מוזאון אסירי המחותרות - כלא בריטי משוחזר, תולדות המאבק, עבודות יד של האסירים

מופעי תרבות

הפקות עצמיות - סך כל ההצגות השונות שהפיק התאטרון בעצמו.

הפקות אורחות - סך כל ההצגות והמופעים (כולל הצגות, מופעי אופרה, מחול ומוסיקה) שהופקו ע"י מוסדות תרבות אחרים והועלו בתיאטרון. הצגה או מופע שהועלו מספר פעמים, יספרו פעם אחת בלבד.

מופעים - ספירת כלל הפעמים שכל מופע הועלה.

גן החיות התנ"כי

מנויים - עד שנת 2004 בשל העדר נתונים, נספר כל מנוי פעם אחת בלבד, אף אם ביקר בגן החיות מספר פעמים במשך השנה. החל משנת 2005 כל מנוי נספר פעם אחת בשנה בעמודת 'מנויים' אך נספר בכל ביקור בגן חיות בעמודת 'סך בכל'.

4. רשימת המקורות ללוחות

לוחות י"ב/1-3, 5-10: אתר האינטרנט של עיריית ירושלים, שנתון המנהלה לחינוך ירושלים (מנח"י), לשנים המתאימות; מתשנ"ה-תשנ"ט - גם: עיריית ירושלים, שנתון האגף לחינוך חרדי; מתש"ס - האגף לחינוך חרדי.

לוח י"ב/4: משרד הכלכלה, דוברות

לוח י"ב/11: עיריית ירושלים, מינהל החינוך, המחלקה לתכנון מוסדות חינוך

לוח י"ג/12: עיריית ירושלים, דו"חות משרד החינוך לרשות המקומית; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל, לשנים מתאימות

לוח י"ב/13, 16: משרד החינוך, נתוני בחינות בגרות, לשנים המתאימות

לוח י"ב/14, 15: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הרשויות המקומיות בישראל, לשנים מתאימות, (Int.)

לוחות י"ב/17, 18: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הרשמות ומועמדים ללימודי תואר ראשון באוניברסיטאות בישראל, לשנים המתאימות

לוח י"ב/19-25: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה בישראל, לשנים המתאימות

לוח י"ב/26, 27: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מקבלי תארים מן המוסדות להשכלה גבוהה בישראל, לשנים המתאימות

לוח י"ב/28: התאחדות ענף הקולנוע בישראל; סינמטק ירושלים; פילת, המרכז למידע ומחקרי תרבות

לוח י"ב/29: הנהלות המוזאונים

לוח י"ב/30: פילת, המרכז למידע ומחקרי תרבות

לוח י"ב/31: גן החיות התנ"כי בירושלים ע"ש משפחת טיש, מחלקת שיווק